

РЕШЕНИЕ

гр. София

В ИМЕТО НА НАРОДА

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД в публично заседание на двадесет и втори октомври през две хиляди двадесет и пета година в следния състав:

Председател: Галина Захарова

Членове: Мими Фурнаджиева
Майя Русева

при участието на секретаря Кристина Н. Григорова като разгледа докладваното от Мими Фурнаджиева Касационно гражданско дело № 20258002101262 по описа за 2025 година

Производството е по реда на чл. 116, ал. 1 от Закона за адвокатурата.

Обжалва се решение от 23 февруари 2025 г. на Избирателната комисия (ИК) за избор на висши органи на адвокатурата, определена с решение на съвместно заседание на Висшия адвокатски съвет (ВАДвС), Висшия дисциплинарен съд (ВДисцС) и Висшия контролен съвет (ВКонтрС) по чл. 114, ал. 1, вр. чл. 101, ал. 1, изр. второ от Закона за адвокатурата (ЗАДв) от 12 декември 2024 г., с което въз основа на констатациите и получените резултати от проведения на Общо събрание на българската адвокатура (ОСБА) на 22.02.2025 г. и 23.02.2025 г. избор на председател и членове на ВАДвС, членове на ВКонтрС, председател на ВДисцС и членове на ВДисцС, отразени в протокол № 6 от 23 февруари 2025 г., и на осн. чл. 114, ал. 1, вр. чл. 106, ал. 3 ЗАДв, за избрани са обявени както следва: за председател на ВАДвС адв. Стефан Марчев, за членове на ВАДвС: адв. Златимир Жечев, адв. Ценимир Братоев, адв. Асен Георгиев, адв. Таня Градинарова, адв. Йордан Йорданов и адв. Галин Попов, за членове на ВКонтрС: адв. Даниела Минева, адв. Мария Ганева, адв. Марина Едрева, адв. Красимир Краев, адв. Александър Машев, за председател на ВДисцС адв. Илонка Иванчева-Райчинова, за членове на ВДисцС: адв. Димчо Тодоров, адв. Милка Кърпачева, адв. Стефка Въжарова, адв. Валентин Иванов, адв. Рена Стефанова, адв. Георги Добрев, адв. Марияна Попова, адв. Димитър Добрев, адв. Анна Попова, адв. Пламен Вълканов, адв. Жерко Жерков, адв. Емилия Лесова-Тодорова, адв. Милена Калчева и адв. Даниела Никифорова, и за 02.03.2025 г. е насрочен допълнителен избор за членове на ВАДвС за попълване на състава му, до който са допуснати 40 адвокати.

Обжалва се и решение от 2 март 2025 г. на ИК за избор на висши органи на българската адвокатура, определена с решение на съвместно заседание на ВАДвС, ВДисцС и ВКонтрС по чл. 114, ал. 1, вр. чл. 101, ал. 1, изр. второ ЗАдв от 12 декември 2024 г., с което въз основа на констатациите и получените резултати от проведения допълнителен избор на 02.03.2025 г. за членове на ВАДвС, отразени в протокол за отчитане на резултатите от гласуването за висши органи на адвокатурата на 02.03.2025 г. и на осн. чл. 114, ал. 1 и чл. 108, ал. 3 и 4, вр. чл. 106, ал. 2 и 3 ЗАдв, за избрани са обявени както следва: адв. Красимира Иванова, адв. Гургана Върбанова, адв. Снежина Христова, адв. Георги Хорозов, адв. Богдан Петров, адв. Нина Седефова, адв. Красимир Недев, адв. Катя Иванова, а за резервни членове на ВАДвС: адв. Десислава Миразчийска, адв. Николинка Мянкова, адв. Златина Йовчева, адв. Румен Петков, адв. Галина Пенчева, адв. Ненка Иванова, адв. Иво Баев, адв. Милен Райков, адв. Емил Ядков и адв. Стефан Гугушев.

Срещу посочените решения са постъпили следните жалби: жалба № 491/02.03.2025 г. по описа на ВАДвС, подадена от адв. Милен Ралчев и адв. Ина Лулчева, против решенията на ИК по чл. 114, ал. 1, вр. чл. 101, ал. 1 ЗАдв от 23.02.2025 г. за обявяване на избрани висши органи на адвокатурата; жалба № 492/02.03.2025 г. по описа на ВАДвС, подадена от адв. Ивайло Дерменджиев и адв. Стефан Левашки, против решенията на ИК по чл. 114, ал. 1, вр. чл. 101, ал. 1 ЗАдв от 23.02.2025 г. за обявяване на избрани висши органи на адвокатурата; допълнителна жалба вх. № 503/04.03.2025 г. по описа на ВАДвС от адв. Ивайло Дерменджиев; жалба № 555/11.03.2025 г. по описа на ВАДвС, подадена от адв. Марин Чушков, против решение от 04.03.2025 г. на ИК за обявяване за избрани на допълнителния избор на членове на ВАДвС; жалба № 561/11.03.2025 г. по описа на ВАДвС, подадена от адв. Михаил Бояджиев, против решенията на ИК по чл. 114, ал. 1, вр. чл. 101, ал. 1, вр. чл. 116, ал. 1, вр. чл. 106, ал. 4 и чл. 85 ЗАдв от 03.03.2025 г. за обявяване на избрани висши органи на адвокатурата, относно избор на членове на ВАДвС; жалба № 563/11.03.2025 г. по описа на ВАДвС, подадена от адв. Милена Петкова, против решение на ИК от 02.03.2025 г. за обявяване на избрани членове на ВАДвС; жалба № 569/12.03.2025 г. по описа на ВАДвС, подадена от адв. Иван Чолаков лично и като пълномощник на адв. Ели Христова, против решенията на ИК по чл. 114, ал. 1, вр. чл. 101, ал. 1 ЗАдв от 23.02.2025 г. и от 02.03.2025 г. за обявяване на избрани висши органи на адвокатурата.

В жалбите се излагат подробни твърдения за допуснати в изборния процес нарушения на чл. 111 и чл. 112 ЗАдв. Поддържат се съображения за допуснати нарушения при конституирането, свикването и провеждането на ОСБА. Сочи се, че са нарушени принципите, гарантиращи честността на избора, свободното изразяване на волята, тайната на вота, мажоритарния характер на избора.

Висшият адвокатски съвет оспорва жалбите като неоснователни. Заместник на главния прокурор също оспорва жалбите като неоснователни.

По допустимостта на жалбите:

Адвокатурата в България се състои от колегии, които са юридически лица (чл. 78, ал. 2 ЗАдв), и чрез тях се осъществява самоуправлението ѝ, установено в чл. 134, ал. 1 от Конституцията на Република България. Съгласно чл. 116, ал. 1 ЗАдв, делегат на общото събрание на адвокатите от страната може да оспори законосъобразността на избора с жалба чрез ВАДвС пред Върховния касационен съд в 7-дневен срок от обявяването на резултатите от избора. В чл. 112 ЗАдв е уреден съставът на ОСБА, като е определен принципът на конституирането му – то се състои от представители на адвокатските колегии при норма на представителство един делегат на 40 адвокати. Същият текст определя и нормата на представителство в случаите, когато колегията е с по-малко от 40 членове, като и в случаите, когато колегията е с над 40 членове. Определеното в закона представителство в ОСБА е на отделните адвокатски колегии, чрез избрани от тях делегати по реда на чл. 99 ЗАдв, които са изразители на волята на колегията по общи за адвокатурата въпроси (чл. 113 ЗАдв), включително и за избора на висши органи на адвокатурата. Интересите на отделните колегии са защитавани от делегатите в общото събрание. За разлика от изборите за органи на отделните адвокатски колегии (сравни преpraщането на чл. 99, ал. 5 ЗАдв), право да обжалват решението на ИК за избор на висши органи на адвокатурата не е предоставено само на неизбран кандидат и на контролен съвет, а е в правомощията на всеки отделен делегат на ОСБА, без значение дали е кандидат за избиране в някой от висшите органи. Това правомощие произтича от специалното законово разпореждане делегатите да са изразители на волята на отделните колегии и да представляват всички техни членове по силата на избирането им от общото събрание на адвокатите от съответната колегия за делегати. Всички избрани делегати при вземане на решенията, поставени за разглеждане от ОСБА, формират волята на общото събрание, включително и при избора на органи на адвокатурата, поради което, при допуснати нарушения в процедурата по избор на висши органи на адвокатурата, на тях е възложено правото чрез жалба да осигурят защитата на избирателните права на всеки адвокат (без значение дали е делегат, делегат-кандидат в процедура по избор или делегат по право без право на глас) с оглед законосъобразното провеждане на избора на висши органи на съсловното.

Правото да избира и да бъде избрано в органите на адвокатурата принадлежи само на лице, което е положило клетва, вписано е в регистъра на адвокатска колегия, съответно – не е лишено от права да упражнява адвокатска професия. Упражняването на това членствено право се подчинява на изрично посочени в закона изисквания и ограничения – напр. минимален юридически или адвокатски стаж, заплащане на дължимите вноски към адвокатския съвет и към ВАДвС, липса на наложено дисциплинарно наказание „лишаване от право да бъде избрано в органите на адвокатурата“ за съответния срок. Установената в чл. 116, ал. 1 ЗАдв защита цели да осигури законосъобразността на избора на висши органи на съсловната организация.

Тази разпоредба следва пряко от конституционно установената идентичност на адвокатурата като свободна, независима и самоуправляваща се организация, чиито строеж и ред на дейността се определят със закон. Редът за оспорване законосъобразността на избора на висши органи на адвокатурата е уреден в защита на избирателното право на всеки адвокат – член на адвокатска колегия, да бъдат избрани висши органи на адвокатурата в съответствие със закона.

По изложените съображения следва да се приемат за неоснователни доводите за противоконституционност на разпоредбата на чл. 116, ал. 1 ЗАДв в частта, предвиждаща обжалваемост на изборите за висши органи на адвокатурата от делегати, заради противоречие с чл. 56 и чл. 117, ал. 1 от Конституцията.

Установената с чл. 116, ал. 1 ЗАДв защита обаче не може да отрече защитата на евентуално нарушено пасивно избирателно право на неизбран кандидат за висши органи на адвокатурата, който не е делегат, чрез отнасяне от него на спора до съд. Несъвместимо с правилата на чл. 6, § 1 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи, е поставянето на правото на защита на накърнено пасивно избирателно право в зависимост от волята на друго лице, пък било то и действащо по силата на мандат за представителство в решаващ орган. Принципът за самоуправление на адвокатурата не може да надделее над принципите за достъп до съд и недискриминация. В противен случай кандидатите за висши органи на адвокатурата, които не са делегати и поради това не биха могли да атакуват избора, биха били неравнопоставени с адвокатите кандидати за висши органи на адвокатурата, които са делегати и поради това биха могли в това си качество да обжалват избора – без да е налице разумно основание за различното третиране.

Пред ВКС са поставени за разглеждане жалбите на адвокат Милен Ралчев, адв. Ина Лулчева, адв. Ивайло Дерменджиев, адв. Стефан Левашки, адв. Марин Чушков, адв. Михаил Бояджиев, адв. Милена Петкова, адв. Иван Чолаков и адв. Ели Христова. Избрани за делегати в ОСБА адвокати с право на жалба по смисъла на чл. 116, ал. 1 ЗАДв са жалбоподателите адв. Ралчев, адв. Левашки, адв. Петкова и адв. Чолаков. Адв. Дерменджиев е делегат по право в качеството му на председател на ВАДвС, а адв. Бояджиев е кандидат за избор във висшите органи на адвокатурата, без да е делегат. Кандидатите за избор във висшите органи на адвокатурата, които не са делегати, с изключение на адв. Бояджиев, са подали жалбите си съвместно с делегати, които са кандидати за избор, поради което дори и само на това основание жалбите им следва да бъдат разгледани. Жалбоподателят адв. Бояджиев с изрично изявление се е присъединил към жалбата на адв. Чолаков (такова присъединяване е допустимо в съответствие с общия принцип на чл. 85, ал. 2 ЗАДв), поради което и по тази причина участието му в производството не може да бъде отречено.

Всички жалби са допустими.

Жалбите са неоснователни.

Контролът върху законосъобразността на избора на делегати за ОСБА в отделните адвокатури принадлежи на ВАДвС, чието решение е окончателно. Определяйки процедурата за избор на делегати в общото събрание, законодателят е държал сметка за определянето на адвокатурата като свободна, независима и самоуправляваща се институция, възлагайки на неин висш орган да следи за законосъобразността на този избор. Само в случай на оспорване законосъобразността на избора на висши органи на адвокатурата от ОСБА, този спор се пренася пред съд в законоустановен състав съгласно чл. 116, ал. 2 ЗАдв. Проверката на законосъобразността на избора се извършва от съда по изложените своевременно в жалбите оплаквания. Не всяко нарушение на правилата за избор е основание за установяване на незаконност на избора, а само това, което е съществено, действително засяга резултата от избора и може да бъде доказано. Изводите за нарушение на правилата следва да са обосновани и непочиващи на съмнения или предположения, или основаващи се на анализ на данни от изборния процес.

Изборният процес се развива в няколко фази: по обявяване началото на изборния процес, по определяне състава на органа, който следва да проведе самия избор, по определяне състава на делегатското събрание, което следва да избере висшите органи на адвокатурата, по издигане на кандидатурите, по насрочване на събранието и по провеждане на самия избор. Възможно е една, респективно повече или всяка една от фазите на процеса да бъде опорочена. Такива нарушения могат да бъдат допуснати при избора на делегати от адвокатските колегии, решенията по които са преминали дължимия контрол по реда на чл. 99, ал. 5 ЗАдв, както и при избора на делегати от адвокатските колегии, решенията по които не са обжалвани. В практиката си ВКС е разгледал случай, в който след отменен от ВАДвС избор на делегати и неосъществяване на нов избор се е стигнало до застрашаване на функционалните възможности на ОСБА (решение № 234 по гр.д. № 385/2012 г., III г.о., ВКС). Това по същината си не представлява просто съществено нарушение на процедурата по избор на висши органи на адвокатурата, а е нарушение, извършено от контролиращия изборите орган, довело на практика до неконституиране на общото събрание заради високия числен състав на делегатите, които е следвало да участват в събранието (не са избрани делегати от най-голямата в страната адвокатска колегия, гласуването на които в ОСБА неминуемо би довело до различен краен резултат от изборите), поради което е прието от ВКС, че последиците от това решение следва да се разгледат от съда в конкретния спор. В настоящия спор допускане на подобно нарушение – една от фазите в процеса да не е осъществена, не се твърди.

Оплакванията за допуснати нарушения в процедурата по избор на Висши органи на адвокатурата, са няколко.

На първо място се твърди, че ИК за висши органи на адвокатурата, е

избрана от ВАДвС, ВКонтрС и ВДисцС, в които мнозинство имат лицата, кандидати за съответните органи.

Персоналният състав на ИК се определя на съвместно заседание на висшите органи на адвокатурата – така в чл. 114, ал. 1, вр. чл. 101 ЗАдв. Ограниченията в избора на членове на висшите органи на адвокатурата са дадени в чл. 115 ЗАдв – участието им в тях се допуска за не повече от два последователни мандата за един орган и не е допустимо да се избира за член на висшите органи адвокат, който е избран за член на органите на адвокатска колегия. Други ограничения законът не предвижда. При решаването дали в даден случай има основателна причина за опасения за заинтересованост при избора на ИК, позицията на твърдящия подобна зависимост е важна, но не и решаваща. Решаващо е дали това опасение може да се счита за обективно оправдано, а това зависи от обстоятелствата във всеки конкретен случай. Дали в дадения случай са спазени изискванията за обективност, безпристрастност и равнопоставеност, се решава при преценка на обективните установени факти по случая.

В случай, че се приеме, че адвокат с право на повторен мандат във висшите органи, би следвало да се отстранява от работата на съответния орган, който взема решение във връзка с изборителния процес, то пред съответния кандидат би стоял изборът или да участва в работата на органа, при което да се откаже от законово предоставената му възможност да участва в избори за повторен мандат, или да се отстрани от работата на органа и така да продължи с кандидатурата си за повторен мандат. Нещо повече – такъв адвокат не би следвало да бъде издигнат като кандидат и в процедурата по избор на делегати, защото след евентуален негов избор като представител на колегията, той би вземал решения по изборния процес по отношение на себе си. Подобно съществено ограничаване както на пасивното, така и на активното изборително право в рамките на свободната и самоуправляваща се адвокатура е недопустимо. Отделно от това, такова ограничение би довело до затруднения, а в някои случаи – при преобладаващо мнозинство на членовете на висшите органи с право на повторен мандат, и до невъзможност за постигане на кворум и за вземане на решение. Основанията за отстраняване от работата на съответния орган по конкретен въпрос би могло да бъде преценявано с оглед на твърдения за предубеденост при вземане на съответното решение – взето не по смисъла на закона и в съответствие с доказателствата, а именно поради обоснован личен или друг, нелегитимен интерес, поставящ адресантите или адресатите на решението в неравнопоставено положение. Следва още да се посочи, че членовете на решаващите органи в процедурата по избор на ИК не действат в работата си като дисциплинарен съд, за да е приложимо правилото на чл. 137, ал. 2 ЗАдв.

В разглеждания случай процедурата е спазена – висшите органи на адвокатурата са заседавали съвместно на 12.12.2024 г. и са избрали с почти пълно мнозинство трима редовни и трима резервни членове на ИК. Избраните членове на ИК са изявени в изборителното право юристи. Конкретни

обосновани данни за наличие на пряк личен нелегитимен интерес у вземащите решението членове на висши органи на адвокатурата по отношение на избрания избирателен орган не са представени.

Неоснователно е твърдението, че с определянето от ВАДвС за разпределянето за гласуване в три избирателни бюра – „София“, „Северна Българи“ и „Южна България“, се създавало основание за контролиране на вота и нарушавало неговата тайна.

В работата си ИК се подпомага от избирателни бюра, чийто брой и състав се определят от ВАДвС – по силата на препращането към чл. 101, ал. 2 ЗАДв. Определянето на броя на избирателните бюра е изцяло в правомощията на ВАДвС; принцип, по който гласуващите да бъдат разпределени в случай, че се определят повече от едно избирателни бюра, законът не съдържа. По делото не са изложени твърдения, че разпределянето на гласуващите в трите бюра е било различно при предходни избори.

Въпросът за разпределяне на гласуващите в три структурирани така избирателни бюра е бил повдигнат от адв. Ели Христова и адв. Иван Чолаков с жалба до ИК. С жалбата се отправя искане за промяна на начина на структуриране на бюрата и за начина на преброяване на бюлетините чрез общо преброяване от трите бюра. Тази жалба е изпратена от председателя на ВАДвС към ИК, която по силата на закона не може да разпорежи каквато и да е промяна в структурирането на избирателните бюра. Произнасяне от ВАДвС по тази жалба не е сторено, тъй като жалбата не е стигнала до този орган. Във всички случаи, подобно оплакване би било основателно, когато конкретна бюлетина може да бъде свързана с конкретен гласоподавател, каквато връзка по делото според събраните доказателства не се установи.

Неоснователно е и оплакването, че кандидатите за членове на органи, които не са делегати, не били допуснати в залата, в която е проведено ОСБА, с което тези кандидати са били лишени от възможност да разяснят програмата си и било нарушено пасивното им избирателно право.

Задачите пред ОСБА са очертани в чл. 113 ЗАДв – приемане на отчети и доклади на висшите органи, и избор на висши органи. Участници в това общо събрание са избраните от адвокатските колегии адвокати и делегатите по право без право на глас (председателите и секретарите на адвокатските съвети, както и членовете на висшите органи на адвокатурата) в случай, че не са избрани за делегати.

Законът не предвижда изслушване на кандидатите и представянето им пред ОСБА. Общото събрание е органът, който може да реши да бъде допуснато такова изслушване. Информацията за съответните кандидати, за професионалните им качества, за личността им и професионалните им съдба и интереси, за идеите, намеренията и целите им, се получава от избирателите в информационните кампании предхождащи избора. Тази информация подпомага избирателя при преценката му за това дали кандидатът е подходящ за заемане на съответната позиция. Информацията се разпространява по

известните медийни канали и чрез публични събития. Информационна кампания е проведена активно от участници в оспорените избори, установено чрез представени писмени материали по делото.

С решение на ВАДвС е прието, че кандидатите за членове на висшите органи на прокуратурата не следва да бъдат допускани на ОСБА. Такова изрично решение е прието и от самото ОСБА, имащо право да допълни дневния ред на събранието, като предвиди изслушване на кандидатите за членове на висшите органи. Без да е взето изрично решение за изслушване на кандидатите от общото събрание, кратко представяне на достиженията си е извършил досегашния председател на ВАДвС, а другият кандидат за председател на ВАДвС е изложил също накратко програмата си. Искане за присъствие на общото събрание и представяне на себе си и програмите си е отправено от няколко кандидати за висши органи на адвокатурата, които не са делегати, докато други не са поискали такова представяне. По силата на решението на ОСБА всички кандидати са били равнопоставени (с изключение на кандидата за председател – делегат на общото събрание и кандидата за председател и делегат по право) – както кандидатите, избрани за делегати, така и кандидатите, които не са избрани за делегати, не са имали възможност да представят пред общото събрание себе си, идеите и целите си. Така неприсъствието на кандидати в общото събрание не ги е поставило в по-неблагоприятно положение от кандидатите, които са били делегати. Пасивното избирателно право не е било нарушено.

Необходимо е обаче да се отбележи, че макар на общото събрание на адвокатурата да принадлежи изцяло правото да приема дневния ред на събранието, за нейния демократичен облик на институция, призвана да брани правата и законните интереси на физическите и юридическите лица, би допринесло допускане на представянето на кандидатите за членове на нейните висши органи. Следването на добрите практики за изслушване на кандидати за заемане на длъжност във важни за обществото организации, каквато без съмнение е адвокатурата, би способствало не само за обогатяване на сведенията за кандидатите и за добиване на непосредствено впечатление у делегатите от представянето на кандидатите като завършек на информационните им кампании, но и за постигането на обща за адвокатурата убеденост в демократичното конституиране на органите на адвокатурата.

Неоснователно е оплакването, че не е налице решение на ОСБА за потвърждаване на състава и действията на ИК по определяне на правилата за провеждане на избора на органи на адвокатурата. Такова правило законът не въвежда – достатъчно е конституирането на комисията в съгласие с чл. 101, ал. 1, изр. второ ЗАДв, а действията на комисията по провеждане на избора подлежат на съответния предвиден в закона контрол.

С решение по протокол № 4 от 14.02.2025 г. на ИК на основание чл. 114, ал. 4 от ЗАДв е обявен окончателният списък на предложените кандидати за председатели и членове на висши органи на адвокатурата. Изрично е

разпоредено списъкът да се изпрати на адвокатските съвети, които незабавно да го обявят. Протоколът е обявен в интернет. С писмо до председателите на адвокатските съвети в страната от 14.02.2025 г. на председателя на ВАДВС протоколът на ИК е изпратен и е поискано съдействие за оповестяване на решенията от протокола по подходящ начин на членовете на адвокатските колегии. Затова оплакването за нарушаване на правилото на чл. 114, ал. 4 ЗАДВС е неоснователно.

Неоснователно е оплакването, че изборите били проведени с една обща интегрална бюлетина, вместо с отделни такива за отделните органи на адвокатурата. Оплакването се свързва с твърдението, че начина на конструиране на бюлетината така прави невъзможно да се определи коя бюлетина е действителна, и коя – не.

Броят и видът на бюлетините за избори на висши органи на адвокатурата, включително съдържанието им, като част от изборните книжа, не се определя от закона. ИК има правото да определи за конкретния избор конструирането на бюлетината като част от правото ѝ да проведе изборите и извърши подготовката им. При решение за създаване на интегрална бюлетина, съдържаща в себе си бюлетини за повече от един избор, при отчитането и на действителността, и на броя на гласовете, се преценява всяка отделна част от интегралната бюлетина – за всеки отделен избор. Създаването на интегрална бюлетина в оспорения избор не е създавала затруднения при определянето коя е действителна и коя – не, което се установи и от извършената по делото специализирана експертиза.

Неоснователно е оплакването, че приетите от ИК методически указания за Висши органи на адвокатурата за 2025 г., не били оповестени на сайта публично и че едва при гласуването правилата за гласуване с отбелязване на различни и практически неограничени по вид знаци, станали ясни на гласуващите.

Законът не предвижда създаване на методически указания. Методическите указания в много малка своя част са насочени към гласувания – основно във връзка с вида на бюлетината, легитимацията на гласувания и начина на гласуване. Всички останали действия на изборителното бюро (определянето на бюлетината за действителна/недействителна, допускане на гласувания да гласува и свързаните с това проверки и отбелязвания, преброяване на гласовете и изготвяне на необходимите изборни книжа), са предмет на подробна уредба в Методическите указания и целят подпомагане на дейността на бюрото. След като липсва законово задължение за изготвяне на методически указания, не е възможно да се счете, че тяхното неоповестяване публично е довело до съществено нарушение на изборните правила. Следва обаче да се съобрази, че протоколът на ИК за приемане на методически указания е обявен. Методическите указания са изпратени на изборните бюра. По делото освен това е установено, че пред всяко изборително бюро са били разлепени материали, даващи възможност на

избирателя да се запознае с реда на гласуване и начина на отбелязване на вота му, като разяснения са дадени и на самото събрание.

Неоснователно е оплакването, че предвидената в методическите указания възможност да се гласува със знак „+, -, /, \, I, X, V, O или друг знак, от който може да се изведе еднозначно волята на гласувалия“, нарушавала тайната на вота, тъй като създавала възможност за контрол на вота чрез гласуване със система от знаци.

Отразяването с различни знаци на вота на гласувачия в бюлетината е поставено от ИК в частта на указанията за действителност на вота/бюлетината. Начинът на отбелязване на гласа върху бюлетината, ако е извършено съобразно методическите указания, води до действителност на гласа. Предвиденото в методическите указания поставяне на бюлетината в плик от гласувачия преди връщането му в избирателното бюро и пускането на плика в избирателната кутия прави невъзможно идентифицирането на гласувачия с оглед разкриване тайната на вота и допускане на контролиран вот, освен ако върху бюлетината не са поставени определени знаци или комбинация от такива, които могат да бъдат свързани с гласувачия. Многообразието на предвидени в указанията знаци за отразяване на вота е насочено към улесняване на гласувачия и според данните по делото, е възприето и назад в годините.

Според свидетелските показания, у членовете на избирателните бюра няколкократно се е създавало колебание при оценка на действителността на бюлетините за отделните видове избори. Гласуването с комбинация от знаци не се установява като правило както при огледа на бюлетините, извършен от съда пред страните по делото, така и от специализираната експертиза. Отбелязването на вота на гласувачия в бюлетините за всички кандидати преимуществено е сторено със знака „X“ и в по-малък брой бюлетини със знака „V“ – за основния и допълнителния избор върху 546 бюлетини са с положен знака „X“ и 55 бюлетини със знака „V“. Само в няколко бюлетини от бюрата „Северна България“ и „Южна България“ са използвани други знаци. В избирателно бюро „София“ не е констатирана нито една бюлетина с отразяване на вота с комбинация от знаци. Върху две от бюлетините от избирателно бюро „Северна България“ са отразени два вида знаци. В бюлетините от избирателно бюро „Южна България“ се установява една бюлетина с отбелязани три различни знака и две бюлетини с отбелязани по два знака. Не се твърди и не са събрани данни конкретен гласоподавател да е гласувал по начин, разкриващ тайната на вота му, или да не е имал възможност да гласува необезпокоявано.

Неоснователно е оплакването, че е допуснат „контролиран“ вот, тъй като били разпространявани агитационни материали на група адвокати пред изборните бюра по време на гласуването.

Забрана в Закона за адвокатурата за провеждане на агитация в деня на изборите не е предвидена. От свидетелските показания се установява, че

агитационни материали в изборните помещения и непосредствено пред изборните бюра не е имало. Свидетелските показания за наличие на такива материали освен това касаят агитация за фазата по конституиране на ОСБА, тъй като се твърди агитация за брой кандидати, надвишаващи общия брой на кандидатите за висши органи на адвокатурата. Наличието на писмени материали, представящи различните кандидати, поставени извън изборните бюра не може да се приеме за нерегламентирано въздействие върху волята на избирателите с оглед контролирането на вота им.

Неоснователно е оплакването, че преброяването на бюлетините не било извършено публично, а присъствалите на преброяването кандидати не могли да виждат съдържанието на всяка бюлетина и отразените върху нея знаци.

Съгласно чл. 106, ал. 1 ЗАДв, след приключване на избора изборната комисия разпечатва изборните кутии в присъствието на двама членове на адвокатската колегия, неангажирани в изборния процес и избрани предварително от общото събрание. Преброяването на бюлетините е публично и се извършва от съответните изборни бюра. Публичното преброяване цели да даде увереност на присъстващите на преброяването лица – кандидати, делегати некандидати и неангажираните с избора адвокати, избрани предварително от общото събрание, че изборните резултати се основават на точното изброяване на отразения вот на гласоподавателите върху надлежните изборни книжа. Публичността изисква видимост на процеса по преброяване, гласно отразяване на резултата и даване на възможност на наблюдаващите да следят за вярното отразяване на резултатите, без законът да определя задължение наблюдаващите да могат да възприемат в детайли отразяването на вота върху бюлетините. Свидетелските показания не са единни по отношение на отстоянието между масите, на което се е извършвало преброяването на бюлетините от изборните бюра, и мястото, което са заемали наблюдаващите, но са единни, че всички наблюдаващи – кандидати или не, са били поставени при равни условия за наблюдение на процеса. Свидетелите също сочат, че в някои случаи бюлетините са били показвани на наблюдаващите, а в едно от бюрата е била показвана всяка бюлетина. Свидетелите са единодушни, че при установена от наблюдателите разлика в отчитане на отбелязванията, изборното бюро е извършвало ново преброяване. Чрез присъствието на наблюдателите, неангажирани в изборния процес, предварително избрани от общото събрание, законът обезпечава публичността на процеса. В случая са били избрани двама основни

наблюдатели и един резервен, които са присъствали в целия процес по запечатването на урните, разпечатването им и преброяване на гласовете. Публичността на преброяването е изпълнила задачата си в конкретния случай – според заключението на специализираната експертиза за нито един вид избор не е налице разлика между отчетените от избирателната комисия действителни гласове и установените от вещото лице действителни гласове. Непроменящи изборния резултат нарушения са допуснати при преброяване на гласовете за някои от кандидатите за членове на ВДисцС – разлика от 1-2 гласа и за един от кандидатите за ВКонтрС – разлика от 1 глас.

Независимо, че не се констатират сериозни нарушение на изборния процес, които да водят до изкривяване на изборния резултат, нито пък да е компрометирана фаза от изборния процес, съдът намира, с оглед изчерпателността на изложението и твърденията за нарушаване на императивни правни норми, че следва да обсъди и сторените оплаквания за допускане на нарушения при конституирането на общото събрание.

Нормата за представителство на колегиите в общото събрание е дадена в чл. 112, ал. 1-3 ЗАДв. Правилата важат за всички колегии, независимо от числения им състав. Действително, представителите от Софийската адвокатска колегия са с най-голям дял в общото събрание, но този дял произтича от броя на вписаните в нея адвокати. На вписаните в нея адвокати се дължи същата представителност в общото събрание, както и на всички останали адвокати в страната. Приемането, че вписаните в нея адвокати би следвало да са представени при различна норма, освен че би влязло в пряко противоречие с правилата на закона, би ги поставило и в неравнопоставеност спрямо останалите адвокати от страната, каквато нито е целта на закона, нито спазването на демократичните принципи.

ИК за избор на делегати от Софийската адвокатска колегия е избрана по предложение на председател на колегията и кандидат за председател на ВАДвС, като той е взел и участие в заседанието на органите на колегията, на които е възложено по закон да изберат комисията. Към момента на избора на комисията кандидатурите за председател на ВАДвС не са били официално издигнати. Пречка за член на органите по избора по смисъла на чл. 101, ал. 1, изр. второ ЗАДв да бъде издигнат за кандидат за висшите органи на адвокатурата, законът не поставя. Такава пречка не съществува и за

кандидатирането им, съответно – за избирането им за делегати на общото събрание. По същата причина няма ограничение за участие при избор на ИК и от други членове на адвокатския съвет, които впоследствие са били кандидати за делегати от колегията или кандидати за висшите органи на адвокатурата. И в този избирателен орган са предложени и гласувани с почти пълно мнозинство от вземащите решението юристи с опит при провеждането на избори. Конкретни данни за наличие на личен нелегитимен интерес у вземащите решението членове на органите на колегията по отношение на избрания избирателен орган не са представени.

Съгласно чл. 99, ал. 3 ЗАдв, всеки член на адвокатската колегия може да предложи писмено до ИК кандидатурите за делегати до 14 дни преди датата на общото събрание на адвокатската колегия. ИК на Софийската адвокатска колегия се е съобразила със законовото правило, като е посочила този срок съобразно датата на общото събрание на колегията. Определянето на начален срок за подаване на предложенията за делегати законът не изисква, доколкото е ясно, че преди утвърждаването на образците на документите за предложения от страна на ИК, такива няма да бъдат приемани. Освен това протоколът за обявяване на образците е публикуван от ИК, от който момент насетне следва да се счита, че процедурата по подаване на предложения е открита.

Както се посочи по-горе, законът не задължава ИК да изработва методически указания. По силата на чл. 102 ЗАдв, ИК извършва подготовка на изборите, регистрира и обявява кандидатите за членове на органите на адвокатската колегия и провежда самия избор. При провеждането на самия избор тя разглежда жалби във връзка с провеждането му. Комисията може да вземе решение да не изготвя методически указания, а по всички въпроси, касаещи изборите, да се произнася с решение. Методическите указания подпомагат избора и дават насоки за работата на избирателните бюра, но не са задължителна част от изборния процес по смисъла на закона. Ето защо не може да се твърди, че с несвоевременно приемане на такива указания законът е нарушен. В случай, че реши да изготви методически указания, изцяло в правомощие на ИК е да прецени каква да е структурата на указания и по какъв начин те да насочват избирателното бюро, респективно – гласуващите, при упражняването на правата и задълженията им в изборния процес с цел опазване законността на изборния процес и оттам – и на избора.

Сторено е оплакване за подредбата на имената на кандидатите в бюлетината за гласуване по реда на постъпване на предложенията, а не по азбучен ред, което давало необосновано предимство на предложени 152 лица за кандидати за делегати. Законът за адвокатурата мълчи по отношение на начина на подреждане на кандидатите в бюлетина – възраст, юридически стаж, адвокатски стаж, пол, принадлежност към адвокатско сдружение и прочие, не са посочени като критерий за подредба на бюлетината. Законът не определя и максималния брой лица, които могат да бъдат заявени с едно предложение. Начинът на подреждане на предложенията в бюлетината отново е в правомощията на ИК по смисъла на чл. 102 от закона. За Софийската адвокатска колегия начинът на подреждане на кандидатите в бюлетината е съгласно Методическите указания на ИК, като един и същи начин на подреждане е спазван и при основния, и при допълнителния избор – така според I.6 и VI.1 от указанията. Обичайна практика за подреждане на кандидатите в бюлетината по азбучен ред не се доказва. Предложение за 152 кандидати, поставени един след друг в бюлетината, би могло да обоснове необосновано предимство за тези кандидати само в случай, че гласуващите в тази фаза на процеса са незаинтересовани и слабо информирани за личните и професионални качества на кандидатите, каквото отношение в изборния процес за висши органи на адвокатурата не може да се очаква.

В процесния избор са участвали две големи групи адвокати, които са провели информационни кампании, видно от представените по делото материали. Включването в такава инициатива не е нарушение на закона. Не съществува пречка по закон кандидатите за делегати, както и ако те са организирани в група, да разясняват набелязаните от тях цели и преимуществата им чрез подходящи информационни канали, с единственото ограничение предоставената информация да не осъществява натиск върху вътрешното убеждение на останалите адвокати, упражняващи активното си изборително право. Данни за такъв натиск върху гласоподавателите по делото не са събрани. Софийската адвокатска колегия е най-голямата колегия в страната – с над 6000 членове. Информацията за кандидатите за делегати, представители на колегията в общото събрание, е следвало да стигне до гласуващите, за да могат те да вземат информирано решение за кандидатите. Както броят на гласуващите, така и броят на кандидатите (над 300), така и

броя на делегатските мандати (152) са налагали необходимата информация да бъде разпространена по подходящ начин. Макар в информационните материали кандидатите да са били подредени съобразно съответната инициатива, в бюлетината наименованието на съответната инициатива не е посочено, нито пък гласуването е извършвано общо за кандидатите от съответната инициатива. Твърдението, че е нарушен мажоритарният вот, не държи сметка за това, че се е наложило провеждането на допълнителен избор, опровергаващ становището, че се е гласувало за „листи“. В жалбите не се твърди, че при избора на делегати в тази колегия има неправилно отчетени гласове, поради което оплакването, че са налице близки или сходни резултати за отделните кандидати, което опорочава изборите, е неоснователно. Аргумент в полза на твърдението за нарушаване на мажоритарния вот изначално не може да бъде обстоятелството, че за делегати са избрани младши адвокати, а не са избрани адвокати със значителен стаж в професията. Изискване за избиране на делегати съобразно стажа им законът не поставя.

Както за Софийската адвокатска колегия, така и за още две колегии (Адвокатска колегия – Сливен и Адвокатска колегия – Русе) се твърди, че е нарушена нормата на представителство – неправилно бил определен броят на делегатите, които следвало да представляват съответната колегия съобразно броя адвокати, посочени в Държавен вестник. Това твърдение следва да се преценява с оглед момента на осъществяване на общите събрания, които по закон се провеждат в последната седмица на м. януари ежегодно. Информацията за списъка на адвокатите в съответната колегия е била дадена за публикуване в Държавен вестник към м. ноември в годината, предхождаща процесните избори. Според данните по делото в периода м. ноември 2025 г. – м януари 2026 г. в Софийската адвокатска колегия са били приети 78 адвокати и младши адвокати. Избирателната комисия при колегията е преценила броя на вписаните в нея адвокати към 23.01.2026 г. и така е определила мандатите на 152. Дори обаче мандатите да са били 150 за тази адвокатска колегия, както и за други две колегии мандатите да са завишени с по един (за двете адвокатски колегии действително се установява завишение на мандатите с по 1), общо 4 мандата не биха могли по никакъв начин да застрашат формирането на ОСБА и така да компрометират първата фаза от изборния процес. Тук е необходимо да се отбележи, че разлика от 4 гласа не би имала значение за промяна на изборния резултат за който и да е от изборите за членове на висшите органи на адвокатурата – разликата в гласовете между спечелилия кандидат за председател на ВАДвС и другия кандидат е 105 гласа; разликата в гласовете, подадени за последния избран и следващия по гласове за ВАДвС е 45 гласа; разликата в гласовете, подадени за последния избран и следващия по гласове за ВКонтрС е 69 гласа; разликата в гласовете между спечелилия

кандидат за председател на ВДисцС и другия кандидат е 96 гласа; разликата в гласовете, подадени за последния избран и следващия по гласове за ВДисцС е 64 гласа.

С решения № 1590 и 1591 от 18.02.2025 г. на ВАДвС са оставени без уважение жалбите срещу решенията на ИК на адвокатската колегия за избора на делегати в ОСБА през 2025 г., подадени от Ана Велкова, Петър Славов и Александър Кашъмов. Твърди се, че решенията са взети с решаващото мнозинство от членовете на ВАДвС, които са имали интерес от отхвърляне на жалбите, с които се атакува избора на делегати от адвокатската колегия. Твърди се още, че всички членове на ВАДвС, които са били избрани за делегати от адвокатската колегия, е трябвало да си направят отвод, но понеже не го били направили – възниквала нужда от съдебен контрол. По неоснователността на този вид оплаквания съображения са изложени по-горе. Не може да се сподели схващането на жалбоподателите, че съставът на ВАДвС при разрешаването на подадените жалби следва да отговаря на стандарта за независим и безпристрастен съд, изводимо от делото на Европейския съд по правата на човека Николов срещу България (жалби № 13777/18 и 49090/18). Със соченото решение е прието, че е налице нарушение на чл. 6, § 1 от Конвенцията поради липсата на публично гледане на делото в дисциплинарно производство от дисциплинарен съд на адвокатурата. По делото е счетено, че дисциплинарните съдебни състави изпълняват правораздавателна функция, създадени са със закон и съставът им е установен в съответствие със закона; за членовете на висшите дисциплинарни съдилища съществува гаранцията, че членовете им са независими от държавната власт и от другите органи на адвокатурата и е уреден специален ред за отвод на член на такъв дисциплинарен съд. Приравняване на статута и правомощията на ВАДвС с дисциплинарен съд не може да бъде изведено от това решение на ЕСПЧ.

На следващо място се твърди, че от ВАДвС за докладчик по тези жалби не е определен безпристрастен докладчик. Оплакването е неоснователно – за докладчик и по двете жалби е избран член на ВАДвС, който не е бил кандидат за делегат, нито кандидат за повторен мандат във висшите органи на адвокатурата. Становището, че докладчикът по тези жалби е бил пристрастен и заинтересован, е необосновано.

Поддържа се, че в част от адвокатските колегии общите събрания, на които били избрани делегати, били свикани и проведени само в един ден (събота, 25.01.2025 г.), вместо в събота и неделя, както предвижда чл. 81, ал. 1 ЗАдв, а за други – били свикани за два дни, но били проведени само в събота и закрити в събота, като на места не бил провеждан допълнителен избор, а избраните делегати били избрани с мнозинство по-малко от половината от гласовете. Съгласно чл. 81, ал. 1 ЗАдв, събранието на колегията се свиква ежегодно в последната събота и неделя на месец януари. Законът не определя, че задължително събранието следва да се проведе в два дена, нито пък че, ако се наложи допълнителен избор, той следва да бъде в последната неделя на януари. От представените по делото данни се изяснява, че в малките по

численост колегии събранието се е провело в един ден, а в част от тях допълнителният избор е проведен през следващата седмица. Противно на разума на закона би било да се изведе задължението за малките по численост колегии по правило да заседават в два последователни дни в случай, че дневният ред се изчерпи през първия ден, или е поставен дневен ред, който може да бъде изчерпан за един ден. По делото не са представени доказателства за оплакване от адвокат, който е бил лишен от правото да гласува заради провеждането на общото събрание в един ден. Данни за нарушение на кворума при вземане на решение за избор на делегати не се установяват.

Поради несвоевременното му заявяване, съдът няма да разгледа оплакването за допуснат платен вот, свързано с решение на ВАДВС за заплащане на дневни и нощувки на делегатите.

В заключение, в настоящия процес не се установиха съществени нарушения на изискванията за законосъобразно провеждане на изборите за висши органи на адвокатурата. Законът за адвокатурата не урежда изрично хипотези, в които решението за избор на органи на адвокатурата трябва да бъде отменено поради неговата незаконосъобразност. В практиката на ВКС последователно се приема, че отмяната на избора е необходимо да е резултат от установени, и то съществени нарушения на законосъобразното провеждане на избора – да са допуснати отразяващи се на резултата от избора нарушения, който, при недопускането им, би бил различен; в случай, че крайният резултат би бил същият, дори и при установени допуснати нарушения на правилата за провеждане на избора, то тези нарушения следва да се определят като несъществени и необуславящи отмяната на избора. Това разбиране е в унисон и с Ръководството за избори, прието от Европейската комисия за демокрация чрез право (т.нар. „Венецианска комисия“) в 51-та му пленарна сесия, състояла се във Венеция, 5-6 юли 2002 г., т. II,3.с.сс. – проверяващият орган трябва да има правомощието да отмени изборите там, където нарушенията биха могли да засегнат крайния резултат.

Мотивиран от изложеното, Върховният касационен съд

РЕШИ:

ОСТАВЯ БЕЗ УВАЖЕНИЕ направеното с жалба № 491/02.03.2025 г. по описа на Висш адвокатски съвет, подадена от адв. Милен Ралчев и адв. Ина Лулчева, против решенията на Избирателната комисия по чл. 114, ал. 1, вр. чл. 101, ал. 1 от Закона за адвокатурата от 23.02.2025 г. за обявяване на избрани висши органи на адвокатурата искане по чл. 150, ал. 2 от Конституцията на Република България за сезиране на Конституционния съд на Република България за обявяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 116, ал. 1 от Закона за адвокатурата в частта „делегат на общото събрание на адвокатите от страната“.

ОСТАВЯ БЕЗ УВАЖЕНИЕ жалба № 491/02.03.2025 г. по описа на Висш адвокатски съвет, подадена от адв. Милен Ралчев и адв. Ина Лулчева, против решенията на Избирателната комисия по чл. 114, ал. 1, вр. чл. 101, ал. 1 от Закона за адвокатурата от 23.02.2025 г. за обявяване на избрани висши органи на адвокатурата, жалба № 492/02.03.2025 г. по описа на Висш адвокатски съвет, подадена от адв. Ивайло Дерменджиев и адв. Стефан Левашки, против решенията на Избирателната комисия по чл. 114, ал. 1, вр. чл. 101, ал. 1 от Закона за адвокатурата от 23.02.2025 г. за обявяване на избрани висши органи на адвокатурата, жалба № 555/11.03.2025 г. по описа на Висш адвокатски съвет, подадена от адв. Марин Чушков, против решение от 04.03.2025 г. на Избирателната комисия за обявяване за избрани на допълнителния избор на членове на Висшия адвокатски съвет, жалба № 561/11.03.2025 г. по описа на Висш адвокатски съвет, подадена от адв. Михаил Бояджиев, против решенията на Избирателната комисия по чл. 114, ал. 1, вр. чл. 101, ал. 1, вр. чл. 116, ал. 1, вр. чл. 106, ал. 4 и чл. 85 от Закона за адвокатурата от 03.03.2025 г. за обявяване на избрани висши органи на адвокатурата, относно избор на членове на Висшия адвокатски съвет; жалба № 563/11.03.2025 г. по описа на Висш адвокатски съвет, подадена от адв. Милена Петкова, против решение на Избирателната комисия от 02.03.2025 г. за обявяване на избрани членове на Висшия адвокатски съвет, и жалба № 569/12.03.2025 г. по описа на Висш адвокатски съвет, подадена от адв. Иван Чолаков лично и като пълномощник на адв. Ели Христова, против решенията на Избирателната комисия по чл. 114, ал. 1, вр. чл. 101, ал. 1 от Закона за адвокатурата от 23.02.2025 г. и от 02.03.2025 г. за обявяване на избрани висши органи на адвокатурата.

Решението е окончателно.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____